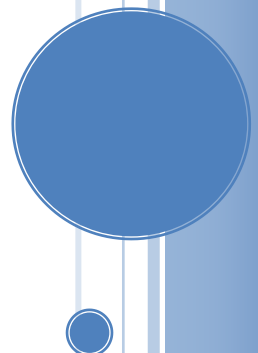

**АНАЛІТИЧНА ДОВІДКА ЗА
РЕЗУЛЬТАТАМИ
ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАКТИК
АКАДЕМІЧНОЇ
ДОБРОЧЕСНОСТІ У ВИЩИХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ
УКРАЇНИ**

Зміст

Зміст	2
Розділ 1. Опис дослідження, концептуалізація основних понять і методологія.....	3
1.1. Розгляд ключових понять	3
1.2. Методологія	5
1.2.1. Огляд сайтів державних та комунальних ВНЗ III-IV рівнів акредитації та контент-аналіз кодексів.....	6
1.2.2. Опитування адміністрацій ВНЗ щодо існуючих практик.....	11
Розділ 2. Результати огляду сайтів ВНЗ	12
2.1. Кодекс честі студента. Огляд сайтів. Контент-аналіз.....	12
2.2. Етичний кодекс викладача. Огляд сайтів. Контент-аналіз.....	16
2.3. Наявність задокументованих процедур протидії плагіату та/чи згадування їх використання. Огляд сайтів	19
Розділ 3. Опитування представників адміністрацій державних та комунальних ВНЗ III-IV рівня акредитації щодо практик академічної доброчесності, зокрема протидії плагіату.....	21
3.1. Заходи протидії плагіату.....	21
3.1.1. Вживання програмного забезпечення з перевірки плагіату	22
3.1.2. Загальні практики перевірки на плагіат	25
3.2. Нормативні документи.....	28
3.3. Курс академічного письма (основ написання наукових робіт).....	31
Висновки.....	32
Додатки.....	34

Розділ 1. Опис дослідження, концептуалізація основних понять і методологія

Академічна доброчесність – інноваційне поняття для української системи освіти, хоча у світі цей термін відомий вже більше сторіччя. З уведенням цього поняття в законодавчу сферу (що планується в новому законі «Про освіту») та початком проекту сприяння академічній доброчесності, що реалізується МОН України спільно з Американськими радами, актуалізувалась потреба оцінити наявні практики сприяння академічній доброчесності, які втілюються у ВНЗ нашої країни. За дорученням Міністерства Інститут освітньої аналітики МОН України провів дослідження для окреслення наявної ситуації і визначення ВНЗ, що вже мають досвід уведення у свою діяльність основних практик сприяння академічній доброчесності.

Проблема: відсутність систематизованих статистичних даних щодо існуючих практик запровадження принципів академічної доброчесності у ВНЗ України III-IV рівня акредитації.

Мета: зібрати і систематизувати статистичні дані щодо існуючих практик запровадження принципів академічної доброчесності у ВНЗ України III-IV рівня акредитації.

Завдання:

- визначити кількість і сформулювати перелік ВНЗ, що мають розроблений та впроваджений honor code (кодекс честі), якому мають слідувати студенти та працівники і який містить принципи академічної доброчесності;
- визначити кількість і сформулювати перелік ВНЗ, що мають розроблений та впроваджений етичний кодекс для працівників і який містить принципи академічної доброчесності;
- визначити кількість ВНЗ, що мають затверджені та оприлюднені процедури для запобігання та протидії плагіату;
- визначити кількість ВНЗ, що мають та активно використовують програмне забезпечення для перевірки студентських робіт на плагіат;
- дізнатись, скільки ВНЗ запровадили практики ознайомлення студентів з основами академічної доброчесності та яким саме шляхом це відбувається.

Об'єкт: ВНЗ України III-IV рівня акредитації державної та комунальної форм власності, підпорядковані МОН та МОЗ (останні виші розглядаються лише у зрізі практик протидії плагіату).

Предмет: нормативні, технічні та педагогічні практики запровадження принципів академічної доброчесності державних і комунальних ВНЗ України III-IV рівня акредитації, підпорядкованих МОН та МОЗ (останні виші розглядаються лише у зрізі практик протидії плагіату).

1.1. Розгляд ключових понять

Згідно з проектом закону «Про освіту», *академічна доброчесність* – це сукупність принципів і правил поведінки учасників освітнього процесу, спрямованих на формування самостійної та відповідальної особистості, спроможної навчатися, викладати і здійснювати наукову діяльність, дотримуючись етичних та правових норм (п.1 ст.35).

Попри те що в самому законі є тлумачення основних принципів академічної доброчесності, важливу роль у донесенні цих принципів відіграють установчі документи кожного ВНЗ, адже

згідно з п.7. ст.35 законопроекту «Про освіту», «Порядок виявлення та встановлення фактів порушення академічної доброчесності встановлюється установчими документами закладів освіти». Тобто регулювання дотримання цих принципів є відповідальністю самих вишів, відповідно вони мають бути зацікавлені в тому, аби учасники академічного процесу були ознайомлені з вищезгаданими засадами. Через те що принципи академічної доброчесності дещо відрізняються для різних учасників академічного процесу, засадничі положення можуть відображатися у кількох документах: кодексі честі студента, етичному кодексі викладача, положенні щодо протидії плагіату.

Академічний кодекс честі – набір етичних правил, що окреслює основні позиції етично прийнятної поведінки в зазначеній академічній спільноті.

Історія виникнення цього терміну дещо заплутана, аби краще розібратись в ній варто розглядати її крізь призму кількох понять, які вживаються, коли мова заходить про кодекс честі:

- Кодекс честі (в академічному контексті) – звід норм того, що вважається чесним та етичним в середині академічної спільноти. Це поняття виникло в 1736 році в коледжі Вільяма та Мері, штат Вірджинія, США (принаймні цим роком датовані перші документи)¹

- Обітниця честі – коротка фраза, яку студенти мають усвідомлено проговорити на процедурі прийняття до університету або зазначають на своїх іспитових роботах. Цим поняттям ми завдячуємо Університету Вірджинії, у якому в 1842 році через зростання різноманітних випадків порушення правил академічної спільноти студентами рада факультету ухвалила постанову брати зі студентів письмове засвідчення того, що вони зобов'язуються не списувати. Автор постанови – викладач правознавства Г. Ст. Дж. Такер – першим утілював свою ідею, запропонувавши студентам записати на початку своєї екзаменаційної роботи Обітницю честі.² Перший суд честі відбувся лише через 9 років після впровадження обітниці і порушника було покарано виключенням, що можна вважати доказом дієвості цього методу.³ Наразі до обітниці честі цього університету входять три основних «не» : не брехати, не списувати та не красти.

- Комітет честі – орган, що контролює дотримання кодексу і ухвалює рішення щодо порушників, зазвичай складається з представників різних категорій учасників освітнього процесу, зокрема представників усіх факультетів. У форматі сталого органу виник у тому ж Університеті штату Вірджинія в 1912 році як відгук на потребу контролю дотримання принципів честі університету.⁴

- Система честі – комплекс заходів, спрямованих на підтримання принципів честі в середині навчального закладу (поєднання попередніх елементів).

Наприкінці 19 сторіччя інші університети почали переймати систему честі і приймати власні формулювання кодексу честі та обітниці честі.

Якщо спочатку фокус кодексу честі зосереджувався на поведінці студентства, у наш час це поняття інколи перетинається з поняттям «етичного кодексу викладача». У деяких університетах

¹<http://www.wm.edu/offices/deanofstudents/services/studentconduct/honorcodeandstudentconduct/honorcode/>

² Обітниця звучала наступним чином: «Я, ___, цим засвідчую, що я не отримав жодної допомоги під час складання цього іспиту від будь-яких джерел, ані усних, ані рукописних, ані друкованих, у наданні вищенаведених відповідей.» (оригінал: «I, A.B., do hereby certify that I have derived no assistance during the time of this examination from any sources whatever, whether oral, written or in print in giving the above answers»)
<https://web.archive.org/web/20080225204712/http://www.uvamagazine.org/site/c.esJNK1PIJrH/b.3906925/>

³ Там саме

⁴ <https://web.archive.org/web/20080226162238/http://www.uvamagazine.org/site/c.esJNK1PIJrH/b.3906947/>

(наприклад, у Бостонському) ці документи об'єднано під іншою назвою – «Академічний кодекс поведінки». У таких документах міститься етичний кодекс для всієї академічної спільноти.

Утім, етичний кодекс викладача є поняттям давнішим і своєю історією відходить до витоків виникнення етичних настанов для певних професій відповідно до їх специфіки. Одною з рис, яка відрізняє його від Кодексу честі, є відповідальність за етичну поведінку студентів та пропагування принципів доброчесності серед підопічних. Також цей документ має більш вільну структуру.

На окрему увагу серед усіх принципів академічної доброчесності заслуговує уникнення плагіату у власних роботах.

На думку науковця Тедді Фішмена⁵, поняття плагіату часто вважають інтуїтивно зрозумілим, відповідно використовують не зовсім доречно і подекуди некоректно ототожнюють з шахрайством, крадіжкою чи порушенням авторського права. Некоректність полягає в тому, що плагіат не завжди може бути чимось з переліченого. Учений виділяє п'ять необхідних складових плагіату (фактично надає розгорнуте визначення поняття):

- «Плагіат відбувається коли дехто*
- 1. Використовує слова, ідеї чи результати праці*
 - 2. Що належать іншому визначеному джерелу чи конкретній людині*
 - 3. Без вказування належності цієї праці джерелу, з якого вона була запозичена*
 - 4. У ситуації, у якій правомірно очікується вказування авторства оригіналу*
 - 5. З метою отримати якусь користь, пошану, вигоду, яка не обов'язково має бути матеріальною.»⁶*

Важливо звернути увагу на те, що четверта складова – «правомірне очікування посилання на оригінал» вказує на потребу ВНЗ мати офіційний документ, де було б прописано ситуації «очікування на вказування авторства».

Під час проведення дослідження ми мали змогу дізнатись, наскільки уявлення адміністрацій ВНЗ про ці поняття відповідають міжнародному досвіду.

1.2. Методологія

Для забезпечення валідності інформації, дослідження проводилось у два етапи:

1. Огляд сайтів, що проводився з 17 березня по 1 квітня 2016 року і мав на меті знайти кодекси честі, етичні кодекси та приписані процедури протидії плагіату на сайтах державних та комунальних ВНЗ III-IV рівнів акредитації;

а. Після підготовки другого етапу дослідження було проведено контент-аналіз кодексів та їх аналогів, що були знайдені під час першого етапу;

2. Опитування представників адміністрацій ВНЗ щодо існуючих практик сприяння академічній доброчесності, що почалось 4 квітня і закінчилось 24 червня 2016 року.

⁵ <http://www.bmartin.cc/pubs/09-4apcei/4apcei-Fishman.pdf> с.1-4.

⁶ Там само, с.5

1.2.1. Огляд сайтів державних та комунальних ВНЗ III-IV рівнів акредитації та контент-аналіз кодексів

На початку проведення дослідження було поставлено завдання передусім зафіксувати наявну ситуацію щодо публічного доступу до офіційних документів чи інших текстів, що містять принципи академічної доброчесності. Враховуючи додатковий намір убезпечити цей зріз від впливу самого факту проведення дослідження, першим етапом дослідження стала перевірка сайтів державних і комунальних вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації на наявність:

- Кодексу честі студента (або аналога з іншою назвою, у якому фігурують принципи академічної доброчесності здобувача освіти);
- Етичного кодексу викладача (або аналога з іншою назвою, у якому фігурують принципи академічної доброчесності викладача);
- Опублікованого положення про протидію плагіату (або ж його аналогів чи принаймні публічних згадувань про практику перевірки робіт на плагіат).

Додатково планувалось перевірити наявність курсу академічного письма або його аналогів, проте пілотна апробація інструментарію показала, що, по-перше, на багатьох сайтах важко знайти перелік курсів, які викладаються; по-друге, якщо опис курсу академічного письма є у відкритому доступі, важко оцінити відповідність його змісту необхідним критеріям. Вивчення цього питання довелось перенести до наступного етапу дослідження.

Перші два пункти перевірялись лише для ВНЗ, що підпорядковані МОН, оскільки в медичних ВНЗ і вишах, що підпорядковуються силовим міністерствам, є своя специфіка етики поведінки, що унеможливує порівняння кодексів честі цих вишів з аналогічними документами звичайних ВНЗ. З іншого боку, оскільки поняття плагіату є уніфікованим (як і авторське право), ці ВНЗ були включені до вибірки, коли йшлося про перевірку на наявність прописаних процедур протидії плагіату. Отже, наявність кодексів перевірялась у 172 ВНЗ, а питання плагіату було перевірено для 206 ВНЗ.

Ймовірним недоліком даного методу було те, що попри намагання уникнути впливу дослідження на цей етап, ми не могли виключити події, що відбувалися в країні, зокрема актуалізацію в медіа-просторі Проекту сприяння академічної доброчесності, тому не виключено, що до першої презентації проекту ситуація з доступністю документів, які запроваджують норми дотримання доброчесності, могла бути гіршою.

Сайти перевірялись за інструкцією, наведеною в додатку 1. Після перевірки сайтів на наявність кодексу честі студента й етичного кодексу викладача або їх аналогів для знайдених текстів було проведено контент-аналіз.

Контент-аналіз кодексів та їх аналогів

Предметом контент-аналізу було визначено академічну доброчесність здобувачів освіти (для кодексів честі студента) та доброчесність педагогічних і науково-педагогічних працівників (для етичних кодексів викладачів). За основу для категоріальної матриці було взято визначення поняття, що наведено в законопроекті «Про освіту», тлумачення складових пунктів 2 та 3 статті 35 цього ж законопроекту, а також ключові структурні елементи американських кодексів честі.

Згідно з проектом закону «Про освіту», зміст вияву академічної доброчесності дещо відрізняється для різних типів учасників освітнього процесу:

«2. Дотримання академічної доброчесності педагогічними і науково-педагогічними працівниками передбачає:

- посилання на джерела інформації у разі запозичень ідей, тверджень, відомостей;*
- дотримання норм законодавства про авторське право;*
- контроль за дотриманням цих вимог здобувачами освіти;*
- повагу до здобувачів освіти, їхніх батьків, законних представників, незалежно від будь-яких обставин і ознак.*

3. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;*
- посилання на джерела інформації у разі запозичень ідей, тверджень, відомостей;*
- дотримання норм законодавства про авторське право.»*

Можна помітити, що з наведених підпунктів два є досить близькими за змістом – посилання на джерела інформації у разі запозичень та дотримання норм законодавства про авторське право. При аналізі їх було згруповано в підкатегорію «Повага до авторського права», до якої було віднесено такі норми, як «правильність посилань на запозичення» та «відсутність плагиату».

При оцінюванні не лише змістової складової, а й структури документів ми орієнтувались на міжнародний досвід, оскільки іноземні, зокрема американські, системи честі довели свою дієвість. Унаслідок огляду декількох кодексів честі американських університетів було визначено основні структурні елементи сучасних кодексів честі іноземних університетів, а саме:

- сама обітниця (часто містить тези «не брехати, не списувати та не красти», або ж просто «дотримуватися кодексу честі»);
- основні порушення, зміст яких концептуалізується у відповідному розділі;
- розділ санкцій, передбачених за порушення;
- розділ, присвячений тим, хто виносить вердикт за порушення (в основному це окремий орган – Комітет честі, – принципи формування якого так само прописуються в кодексі).

Для етичного кодексу викладача варіації структури є більш різноманітними, але в різних варіантах спільним є розгорнуті визначення можливих порушень та чітко прописана відповідальність за них.

Отож, для обох типів документа: як кодексу честі студента, так і етичного кодексу викладача – ми оцінювали дві основні категорії, а саме: зміст та структуру.

Для категорій змісту ми виділили підкатегорії, кожен з яких характеризує кілька одиниць аналізу. За одиниці виміру останніх було прийнято фрази (наведені індикатори чи близькі до них за змістом). Індикатори були виділені після пілотного аналізу трьох кодексів честі – НАУ, КПІ та юридичного факультету ЧНУ ім. Ю. Федьковича. Відповідно для кожного кодексу підраховувалась частота вживання в тексті фраз-індикаторів або їх синонімів (оскільки словесне формулювання тих саме ідей в інших кодексах подекуди відрізнялось).

У категорії структури відзначалась наявність чи відсутність двох підкатегорій – заходів та відповідальних осіб, а також кількість ключових понять, для яких було наведено розгорнуте визначення.

Категоріальна сітка

Таблиця 2. Категоріальна сітка для контент-аналізу кодексу честі студента

Категорія	Підкатегорія	Одиниці аналізу	Індикатори
Зміст	Загальні принципи	Чесність (у широкому значенні)	- поводитись чесно - поводитись гідно - не брехати - свідомо не висувати неправдивих тверджень - не брати участь у будь-якій діяльності, що пов'язана з обманом, нечесністю - не підроблювати та не використовувати підроблених документів, що стосуються навчання чи посадового становища в університеті
		Добросовісність	- добросовісність - сумлінність
		Порядність	- поводитись порядно - заборонено навмисне нанесення шкоди роботі інших студентів, викладачів або співробітників - не допускати непристойної поведінки
		Етична поведінка	- дотримуватись етичних норм - дотримуватись етичної поведінки
	Самостійність виконання завдань	Не використовувати сторонню допомогу при складанні іспитів	- не використовувати під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів - заборонено проходження процедур контролю знань підставними особами - не списувати
		Самостійно виконувати навчальні завдання	- самостійно (крім випадків, які санкціоновано передбачають групову роботу) виконувати навчальні та дослідницькі завдання - не здавати різними особами робіт з однаковим змістом як результату навчальної чи наукової діяльності - не купляти в інших осіб чи організацій з наступним поданням як власних результатів навчальної та наукової діяльності
		Чесність (при виконанні завдань, атестаційних робіт тощо)	- не шахраювати - вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні, дослідницькі та робочі завдання - робити оригінальну роботу для кожної дисципліни. - забороняється фальсифікація або фабрикація інформації, наукових результатів та наступне використання їх в академічній роботі - не наводити посилання на джерела, які не використовувалися в роботі;
		Не надавати допомогу в здійсненні актів академічної нечесності	
	Повага до авторського права	Поважати результати чужої наукової праці	- наводити посилання при цитуванні чужих праць - поважати результати чужої праці - поважати наукові та навчальні здобутки інших - не вносити до списку авторів статей, монографій, підручників тощо осіб, які не брали участі в отриманні наукових результатів
		Не вдаватись до плагіату	- не видавати результатів чужої праці за свої під час здійснення навчальної, наукової та трудової діяльності - не вдаватись до плагіату
Структура	Визначення ключових понять		Кількість ключових понять (із зазначених одиниць аналізу), до яких наведено розгорнуте визначення
	Відповідальність за порушення		Критерій зарахування: визначено принаймні межі можливої відповідальності за порушення; 0,5 – визначено одну з меж.

	Визначено, хто вирішує, чи було порушено кодекс	Критерій зарахування: 1 - визначено особу чи орган, що приймає рішення; 2 – визначено критерії або процедури вибору особи/органу
--	---	--

Таблиця 2. Категоріальна сітка для контент-аналізу етичного кодексу викладача

Категорія	Підкатегорія	Одиниці аналізу	Індикатори
Зміст	Загальні принципи	Чесність (у широкому значенні)	- поводитись чесно - поводитись гідно - не брехати - не брати участь у будь-якій діяльності, що пов'язана з обманом, нечесністю - не підроблювати та не використовувати підроблених документів, що стосуються навчання чи посадового становища в університеті - забороняється фальсифікація або фабрикація інформації, наукових результатів та наступне використання їх в академічній роботі
		Добросовісність	- добросовісність - сумлінність - використовувати в роботі тільки надійні та достовірні джерела інформації
		Порядність	- поводитись порядно - забороняється навмисне нанесення шкоди роботі інших студентів, викладачів або співробітників
		Етична поведінка	- поводитись етично - не перевищувати повноважень
	Повага до здобувачів освіти та їхніх батьків, толерантність і справедливість	Повага до учасників академічного процесу, толерантність	- толерантність - не виявляти дискримінацію - поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову приналежність, релігійні та політичні переконання
		Забезпечення рівноправності студентів	- запобігати виникненню конфлікту інтересів - уникати упередженого ставлення до певних студентів чи несправедливого надання переваг певним студентам - уникати отримання нагород чи заохочення спроб використання негідних методів задля того, щоб отримати перевагу в навчальній діяльності - не приймати хабарі і не стимулювати хабарництво
		Не надавати допомогу в здійсненні актів академічної нечесності	
	Контроль та пропагування академічної чесності	Пропагування принципів академічної чесності серед студентів	- сприяти попередженню різних видів порушень під час навчально-виховної, науково-інноваційної й інших видів діяльності - нагадувати колегам про неприпустимість порушення академічної чесності
		Контроль за нечесною поведінкою студентів і колег	- сприяти викориненню різних видів порушень під час навчально-виховної, науково-інноваційної та інших видів діяльності. - здійснювати контроль за плагіатом у роботах
	Повага до авторського права	Поважати результати чужої наукової праці	- наводити посилання під час цитування чужих робіт - поважати результати чужої праці - не вносити до списку авторів статей, монографій, підручників тощо осіб, які не брали участі в отриманні наукових результатів
		Не вдаватись до плагіату	- не видавати результати чужої праці за свої під час здійснення навчальної, наукової та трудової діяльності - не вдаватись до плагіату
Структура	Визначення ключових понять		Кількість ключових понять (із зазначених одиниць аналізу), до яких наведено розгорнуте визначення
	Відповідальність за порушення		Критерій зарахування: визначено принаймні межі можливої відповідальності за порушення; 0,5 – визначено

		одну з меж.
	Визначено, хто вирішує, чи було порушено кодекс	Критерій зарахування: 1 - визначено особу чи орган, що приймає рішення; 2 – визначено критерії або процедури вибору особи/органу

1.2.2. Опитування адміністрацій ВНЗ щодо існуючих практик

Завданням наступного етапу було дізнатись передусім номінальні практики профілактики плагіату представників адміністрацій ВНЗ, а також виявити, чи можуть вони надати інформацію щодо нормативних документів, про які йдеться в дослідженні (положення протидії плагіату, кодекс честі студента й етичний кодекс викладача). Додатково було включено блок питань, пов'язаних з наявністю курсу академічного письма.

Опитування проходило шляхом розсилання усім адміністраціям державних і комунальних ВНЗ III-IV рівня акредитації (підпорядкування МОН та МОЗ) посилання на електронну форму, яку необхідно було заповнити. Для підвищення response rate, перше повідомлення надсилавось на особисті пошти ректорів з персональним зверненням (якщо цю інформацію можна було знайти на сайті вишу). Загалом було надіслано 108 персональних листів ректорам з копією на загальну пошту ВНЗ та 78 листів лише на загальну пошту. Після перших двох тижнів опитування на загальні пошти 150 вишів, що не відповіли протягом першої хвили, було розіслано нагадування, унаслідок чого додалось ще 25 відповідей. Станом на 30 травня з часу розсилання опитувальника пройшло більше місяця, але заповнили форму представники лише 67 ВНЗ (36% від загальної кількості ВНЗ, що були включені до вибірки), тому ми не мали змоги робити узагальнені висновки в запланований термін (до 1 червня). Через це 31 травня співробітниками МОН було розіслано лист підтримки дослідженню тим ВНЗ, які ще не заповнили форму, хоч ми і розуміли, що це може вплинути на щирість наданих відповідей. Оскільки і після цього не було набрано необхідної кількості відповідей, 15 червня розсилалось останнє нагадування. Зрештою, підсумки були підведені після 24 червня, коли ми отримали відповіді від 139 (74%) респондентів.

Питання зачіпали усі завдання дослідження, але фокус цього етапу було спрямовано на практики перевірки робіт на плагіат та програми, які при цьому використовуються.

Розділ 2. Результати огляду сайтів ВНЗ

Після завершення першої частини цього етапу дослідження на сайтах 27 ВНЗ було знайдено кодекси честі студента або його аналоги (що становить 15,5% генеральної сукупності) та на сайтах 19 ВНЗ – етичні кодекси викладача або його аналоги (11% від загальної кількості досліджених сайтів ВНЗ).

Частина цих документів містить етичні засади для різних категорій учасників навчального процесу, відповідно є спільними для викладачів та студентів. Було виявлено 6 подібних загальних кодексів честі та ще 4 загальні аналоги, що мають іншу назву, але відповідають за змістом. Ці документи враховувались і у зрізі кодексів честі студента, і у зрізі етичних кодексів викладача.

2.1. Кодекс честі студента. Огляд сайтів. Контент-аналіз

Розглянемо результати зрізу кодексів честі студента. Майже половина (13; 48%) знайдених документів є кодексами честі, призначеними виключно для студентської спільноти; ще 4 (15%) ВНЗ мають аналоги кодексу честі студента (діаграма 1).

Діаграма 1. Форми наявності кодексу честі студента.

Утім, наявність документа ще не вказує на його якість. По-перше, у п'яти ВНЗ подібні документи було знайдено тільки на сайті окремого факультету або ж лише для окремого факультету, а на сайті Чернівецької філії Київського національного торговельно-економічного університету було знайдено кодекс, що відрізняється від кодексу самого університету і має більш якісний зміст. Це скоріше показник автономності структурних підрозділів цих ВНЗ. По-друге, усі знайдені документи відрізняються за обсягом, формою та змістом. Умовно за формою та обсягом їх можна поділити на:

- повноцінні документи (мають вигляд нормативних документів: складаються з кількох розділів, преамбули, достатньо деталізовані);
- брошури, які зазвичай видаються при вступі або розміщуються як ознайомчий текст (складаються з 2-3 текстових частин і містять загальні твердження);
- прості короткі переліки основних рис студента (викладені стисло й одним абзацом, уподібнено до присяги);
- окремо варто виділити ті випадки, коли положення кодексу честі або його аналогу фігурують окремим розділом в інших нормативних документах, оскільки це має вигляд повноцінного нормативного документа, але змістовно складається усього з 2-3 текстових частин.

Таблиця 3. Форма представлення кодексу честі студента та його аналогів

	Повноцінний документ	Брошура (2-3 текстові частини)	Простий короткий перелік	Розділ в іншому документі
Окремий кодекс честі студента	6	5	2	-
Складова загального кодексу честі (норми якого поширюються на всіх представників академічної спільноти)	4	-	1	1
Аналог кодексу честі студента з іншою назвою	2	2	-	-
Складова загального аналогу кодексу честі	2	-	1	1
Загалом	14	7	4	2

Подивитись, які саме ВНЗ мають відповідну форму документа можна в додатку 2.

Загалом у вигляді повноцінного нормативного документа представлена половина знайдених кодексів або їх аналогів (14 з 27). Таким чином, лише для половини ВНЗ, що мають кодекс честі або його аналог (і менш ніж десятої частини генеральної сукупності), він сприймається як нормативний документ, який може фактично впливати на принципи навчання студентів. З іншого боку, як можна побачити в першому рядку таблиці 3, більше половини того, що називається саме «кодексом честі студента», – це короткі брошури-пам'ятки чи переліки декларативного характеру, що виголошуються на посвяті в студенти. Тобто для іншої частини ВНЗ, які мають кодекс честі, це поняття сприймається як набір загальних фраз, із яким студент ознайомлюється лиш раз при вступі (якщо ознайомлюється), аби за час навчання успішно його забути. Цей висновок підкріплює і той факт, що згідно з результатами контент-аналізу відповідальність за порушення прописана майже в усіх повноцінних нормативних документах та, за винятком одного випадку, не згадується в брошурах і переліках.

У підгрупі кодексів честі, що є спільними для всіх учасників освітнього процесу, повноцінні документи домінують над більш стислими формами. На це вплинуло те, що до цієї підгрупи кодексів відноситься кодекс честі НТУУ «КПІ», що побудований за принципами іноземних кодексів, та кодекси честі двох ВНЗ, які повторюють його тези. Додатково ці два кодекси ілюструють відмінність у дотриманні етичних норм авторами ідей. Так, якщо в кодексі честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника є пряме посилання на кодекс честі НТУУ «КПІ» як такий, що був взятий за приклад, а тези первинного кодексу честі були переосмислені, упорядковані за пріоритетністю та в деяких положеннях доповнені

відповідно до потреб університету, то в кодексі честі Таврійського державного агротехнологічного університету немає вказівки на першоджерело документа, хоча єдине, що автори з цього ВНЗ змінили в кодексі НТУУ «КПІ», це абревіатура назви навчального закладу в усіх випадках її згадування в тексті.

Під час контент-аналізу документів так чи інакше у формулюванні положень частини кодексів прослідковуються й інші запозичення. Так, наприклад, Дніпропетровський національний університет ім. О. Гончара за свій кодекс честі взяв першу частину кодексу честі Криворізького національного університету; однакові за змістом і кодекси Національного авіаційного університету та Одеської національної академії зв'язку ім. О. Попова.

Щодо змістової складової контент-аналіз показав, що найбільше згадуються принципи академічної доброчесності в тих кодексах, при створенні яких укладачі орієнтувались на міжнародні зразки: кодекс честі НТУУ «КПІ» (та його «копії» з ТДАУ та ПНУ ім. В. Стефаника) та «Морально-етичний мінімум» юридичного факультету Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича. Ці документи поширюються як на студентів, так і на викладачів, та мають значно частіший за інших рівень згадування критеріїв самостійності виконання завдань і поваги до авторського права (таблиця 4). У цих кодексах прописана чітка процедура формування комісії, що має контролювати його дотримання та приймати рішення щодо порушників. Разом з тим на відміну від кодексу НТУУ «КПІ», у кодексі Чернівецького університету майже відсутні визначення основних понять, що може викликати юридичні колізії.

Єдина філія, що потрапила в нашу генеральну сукупність (Чернівецький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету), посіла п'яте місце за рахунок активного згадування загальних принципів доброчесності (чесність, порядність, сумлінність, етична поведінка) у своєму тексті. Ще п'ять ВНЗ можна відзначити як ті, що належним чином згадали у своїх кодексах (або аналогах) вимоги до самостійного виконання завдань (не списувати, не використовувати сторонніх предметів чи допомогу сторонніх осіб при складанні іспитів, не користуватись послугами сторонніх осіб при написанні робіт та виконанні завдань з курсу тощо): Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця, Національний університет «Києво-Могилянська академія», Запорізька державна інженерна академія, Національний авіаційний університет, Одеська національна академія зв'язку ім. О. Попова.

Таблиця 4. Результати контент-аналізу кодексів честі студента та їх аналогів.

Назва ВНЗ	Загальні принципи	Самостійність виконання завдань	Повага до авторського права	Зміст загалом	Визначення ключових понять	Відповідальність за порушення	Визначено, хто вирішує, чи було порушено кодекс	Загальний бал
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»	8	10	5	23	5	1	2	31
Таврійський державний агротехнологічний університет	8	10	5	23	5	1	2	31
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника	8	10	5	23	5	1	2	31
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича	9	8	2	19	1	0,5	2	22,5
Чернівецький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету	9	3	0	12	3	0,5	1	16,5
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця	5	4	1	10	1	1	1	13
Дніпропетровський університет митної справи та фінансів	7	1	1	9		1		10
Національний університет «Києво-Могилянська академія»	4	4	1	9		1		10
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана	5	2	0	7	2			9
Запорізька державна інженерна академія	2	4	0	6		1	1	8
Національний університет «Одеська юридична академія»	6	0	0	6	1	1		8
Національний авіаційний університет	1	4	1	6		1		7
Одеська національна академія зв'язку ім. О.С. Попова	1	4	1	6		0,5		6,5
Криворізький національний університет	3	0	1	4		1	1	6
Херсонський державний університет	2	1	1	4	1			5
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу	3	0	0	3				3
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка	3	0	0	3				3
Чернігівський національний технологічний університет	2	0	0	2		0,5		2,5
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка	0	1	0	1		0,5	1	2,5
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара	2	0	0	2				2
Херсонський національний технічний університет	1	1	0	2				2
Донбаська державна машинобудівна академія	1	0	0	1				1
Миколаївський національний аграрний університет	1	0	0	1				1
Київський університет імені Бориса Грінченка	1	0	0	1				1
Харківський державний університет харчування та торгівлі	1	0	0	1				1
Київський національний торговельно-економічний університет	0	0	0	0				0

Житомирський державний технологічний університет	0	0	0	0				0
--	---	---	---	---	--	--	--	---

Розгорнутий варіант матриці оцінювання змісту подано в додатку 3.

Загалом результати контент-аналізу показали, що однією з проблем нині існуючих кодексів честі або їх аналогів є те, що часто в них більша увага приділяється загальним принципам (при тому не завжди уточнюється, що саме мається на увазі під чесністю, порядністю тощо); менша – нормам щодо самостійності виконання завдань (майже в половині документів вони не згадуються, ще в чотирьох – згадуються побіжно); і зовсім мало в подібних документах фігурують принципи поваги до авторського права.

Додатково варто відзначити тенденцію як в кодексах честі для студентів, так і в кодексах честі для всіх представників академічної спільноти згадувати таку норму, як повага та толерантність до інших учасників академічного процесу. За новим законопроектом «Про освіту», ця норма є складовою академічної доброчесності викладача, але відсутня у визначенні академічної доброчесності студента. Хоч ця норма як вимога до студентів і не має очевидного зв'язку з оцінюванням успішності, утім її було б доцільно додати як ще один критерій академічної доброчесності студента, оскільки толерантність мала б бути двостороннім процесом. Наприклад, якщо до колеги-студента інші ставитимуться не толерантно, це може призвести до надмірної поблажливості або надмірного засудження з боку викладача, що в будь-якому випадку є упередженим ставленням. Так у студента, який зазнає утисків з боку інших студентів, може знизитись рівень мотивації до успішності.

2.2. Етичний кодекс викладача. Огляд сайтів. Контент-аналіз

Етичних кодексів викладачів було знайдено ще менше – з 172 ВНЗ лише 5 (3%) мають окремий документ з назвою «етичний кодекс викладача» або ж «кодекс честі викладача» (ці словосполучення в практиці державних ВНЗ використовуються як синоніми), ще в 4 вишах (2%) подібний документ фігурує під іншою назвою та у випадку тих саме 10 ВНЗ, що згадувались в попередній частині (6%), документ є спільним з кодексом честі студента або його аналогом.

Діаграма 2. Форми наявності етичного кодексу викладача.

На відміну від ситуації з кодексами честі студента, є лише 2 ВНЗ, у яких етичний кодекс викладача представлений на сайті окремого факультету, але не згадується на офіційному сайті вишу.

Таблиця 5. Форма представлення етичного кодексу викладача та його аналогів

	Повноцінний документ	Брошура	Простий короткий перелік	Розділ в іншому документі
Окремий етичний кодекс викладача	3	2	-	-
Складова загального етичного кодексу (норми якого поширюються на всіх представників академічної спільноти)	4	-	1	1
Аналог етичного кодексу викладача з іншою назвою	2	1	-	1
Складова загального аналогу етичного кодексу	2	-	1	1
Загалом	11	3	2	3

Подивитись, які саме ВНЗ мають відповідну форму документа, можна в додатку 4.

Щодо етичного кодексу викладача та його аналогів, нормативних документів є 11 в порівнянні з 5 випадками брошур та переліків, а також трьома складовими інших документів, що не є дивним, адже подібні тексти могли ставати складовими посадових інструкцій, статутів, інших нормативних документів. Утім, і нормативні документи, знайдені на сайтах 11 із 172 ВНЗ (6,4%), не можна вважати позитивним показником.

Контент-аналіз етичних кодексів викладачів та їх аналогів відбувався за дещо іншою сіткою категорій. Це пов'язано з відмінностями у визначеннях академічної доброчесності студента та викладача. Лідерство лишається за тими самими кодексами НТУУ «КПІ» та ЧНУ ім. Ю. Федьковича. У кодексах викладача можна відзначити популярність тез про повагу до учасників академічного процесу, толерантність та неупередженість при виставленні оцінок. Проаналізовані документи насичені загальними принципами доброчесності більше ніж кодекси честі студента та їх аналоги. Визначення ключових понять наявні менше ніж в половині кодексів честі викладача. Принципи контролю та пропагування академічної чесності майже так само непопулярні, як і тези щодо поваги до авторського права.

Таблиця 6. Результати контент-аналізу етичних кодексів викладача та їх аналогів

Назва ВНЗ	Загальні принципи	Толерантність та справедливність	Контроль та пропагування академічної чесності	Повага до авторського права	Зміст загалом	Визначення ключових понять	Відповідальність за порушення	Визначено, хто вирішує, чи було порушено кодекс	Загальний бал
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»	10	10	3	5	28	5	1	2	36
Таврійський державний агротехнологічний університет	10	10	3	5	28	5	1	2	36
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника	9	10	3	5	27	5	0,5	2	34,5
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича	12	10	1	2	25	1	0,5	2	28,5
Національний університет біоресурсів і природокористування України	13	9	0	2	24	1	0,5		25,5
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця	5	7	0	1	13	4	1	1	19
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара	7	7	1	0	15		0,5	2	17,5
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу	4	10	3	0	17				17
Криворізький національний університет	7	7	1	1	16				16
Харківський державний університет харчування та торгівлі	5	4	1	0	10	3			13
Національний авіаційний університет	4	6	2	0	12		0,5		12,5
Дніпропетровський університет митної справи та фінансів	6	3	1	1	11		1		12
Херсонський державний університет	5	2	0	0	7		1		8
Донбаська державна машинобудівна академія	2	3	2	0	7				7
Чернігівський національний технологічний університет	5	1	0	0	6		1		7
Миколаївський національний аграрний університет	4	1	0	0	5				5
Київський університет імені Бориса Грінченка	1	3	0	0	4				4
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка	3	1	0	0	4				4
Національний університет «Києво-Могилянська академія»	1	1	0	0	2				2

Розширена версія матриці оцінювання змісту наведена в додатку 5.

2.3. Наявність задокументованих процедур протидії плагіату та/чи згадування їх використання. Огляд сайтів

Початкове завдання цієї частини дослідження полягало в тому, аби визначити кількість державних та комунальних ВНЗ, що мають затверджені та оприлюднені процедури для запобігання та протидії плагіату.

Під час проведення дослідження виявилось, що не в кожному положенні протидії плагіату можна побачити самі процедури перевірки. Лише у відповідній документації 25 ВНЗ (12% від загальної кількості ВНЗ, що брали участь в цьому етапі дослідження) наводяться приклади програм і сервісів, за допомогою яких можна робити перевірку. У свою чергу в 10 ВНЗ з цих 25 власне перевірка на плагіат згадується побіжно і посилання на сервіси вказуються скоріше для загального розвитку, ніж з метою вказівок до подальших дій. Навіть у повноцінних положеннях протидії плагіату здебільшого обмежуються вказівкою на те, хто саме відповідальний за перевірку або хто саме призначає відповідального за перевірку робіт на плагіат.

Тому, крім наявності окремого положення, ми досліджували згадки про перевірку на плагіат в інших нормативних документах, як-то: «Положення про організацію навчального процесу» чи «Положення про відділ моніторингу та забезпечення якості освіти» (який за Законом України «Про вищу освіту» мав би займатися перевіркою на плагіат), чи принаймні згадки про те, що перевірка на плагіат відбувається. Були випадки, коли ВНЗ фігурував у переліку користувачів програми Анти-плагіат, розробленої викладачами Хмельницького національного університету, але на сайті самого ВНЗ не вдавалось знайти згадки про використання будь-якої антиплагіатної програми, а інколи і про протидію плагіату як таку.

Діаграма 3. Процедури протидії плагіату – документи та згадки

Як можна побачити на діаграмі 3, загалом плагіат як поняття згадується хоча б побіжно на сайтах половини з досліджуваних ВНЗ. Але лише 26% вишів має чітко зафіксовані процедури: 26

ВНЗ (12,6%) мають окреме затверджене положення, присвячене запобіганню та протидії плагіату; ще 9 (4,4%) містять розділи протидії плагіату в інших нормативних документах і ще для 18 ВНЗ (8,7%) правила перевірки на плагіат затверджені редакціями наукових журналів для поданих на публікацію робіт. Ще 50 ВНЗ (24,3%) мають досить невизначений статус процедур перевірки. Здебільшого є номінальне згадування плагіату одним словом чи реченням у Положенні про організацію навчального процесу або як цитування п.8 ч.2 ст.16 Закону України «Про вищу освіту» у Положенні про відділ внутрішнього забезпечення якості (чи його аналог).

Розділ 3. Опитування представників адміністрацій державних та комунальних ВНЗ III-IV рівня акредитації щодо практик академічної доброчесності, зокрема протидії плагіату

Другий етап дослідження мав на меті охопити 186 ВНЗ, що знаходяться в підпорядкуванні МОН та МОЗ. Зрештою, станом на 24 червня отримано відповіді від 139 ВНЗ (74% від опитуваних), з них від одного з вишів надійшли лише відповіді, пов'язані з практиками перевірки на плагіат, та від іншого – документ-відповідь адміністрації на запит інших дослідників заходів протидії плагіату. З відповіді останнього можна зробити лише висновок, що заходи вживаються й роботи перевіряються програмою Advego Plagiatus. Для решти даних відповідь цього ВНЗ не враховувалась. Ще один ВНЗ надіслав відповідь за півтора тижні після підведення підсумків цього етапу, тож ми не мали змоги врахувати ці дані при аналізі.

Перелік ВНЗ, що не відповіли після всіх нагадувань, наведено в додатку 6.

Надалі в цьому розділі дані, що стосуватимуться відсоткового співвідношення, будуть наведені від загальної кількості ВНЗ, що надали відповідь.

3.1. Заходи протидії плагіату

З усіх респондентів лише три заклади (2%) відзначили, що не вживають заходів щодо протидії плагіату.

На діаграмі 4 можна побачити, що для решти 135 вишів найбільш розповсюдженими заходами упередження плагіату є інформаційна робота зі студентами. Практичні заходи, що сприяють зменшенню плагіату в роботах, як-то: розбиття завдань на менші за обсягом тощо – згадуються значно рідше. Дивним є те, що перевірку робіт на плагіат згадують 108 ВНЗ, у той час як в наступному ж питанні на 22 ВНЗ більше стверджують, що перевіряють роботи на плагіат тим чи іншим чином.

Діаграма 4. Практики запобігання плагіату, що найчастіше використовуються у ВНЗ

Зі 129 ВНЗ, представники яких стверджують, що в їх закладі практикується перевірка на плагіат, 9 респондентів вказали, що не знають нюансів перевірки. За задумом анкети вони мали переслати посилання на короткий опитувальник щодо перевірки плагіату колегам, що можуть надати більше інформації з цього питання. Проте якщо на претесті респондент це зрозумів та його колеги заповнили опитувальник, то під час дослідження жодна подібна відповідь не призвела до додаткового заповнення анкети.

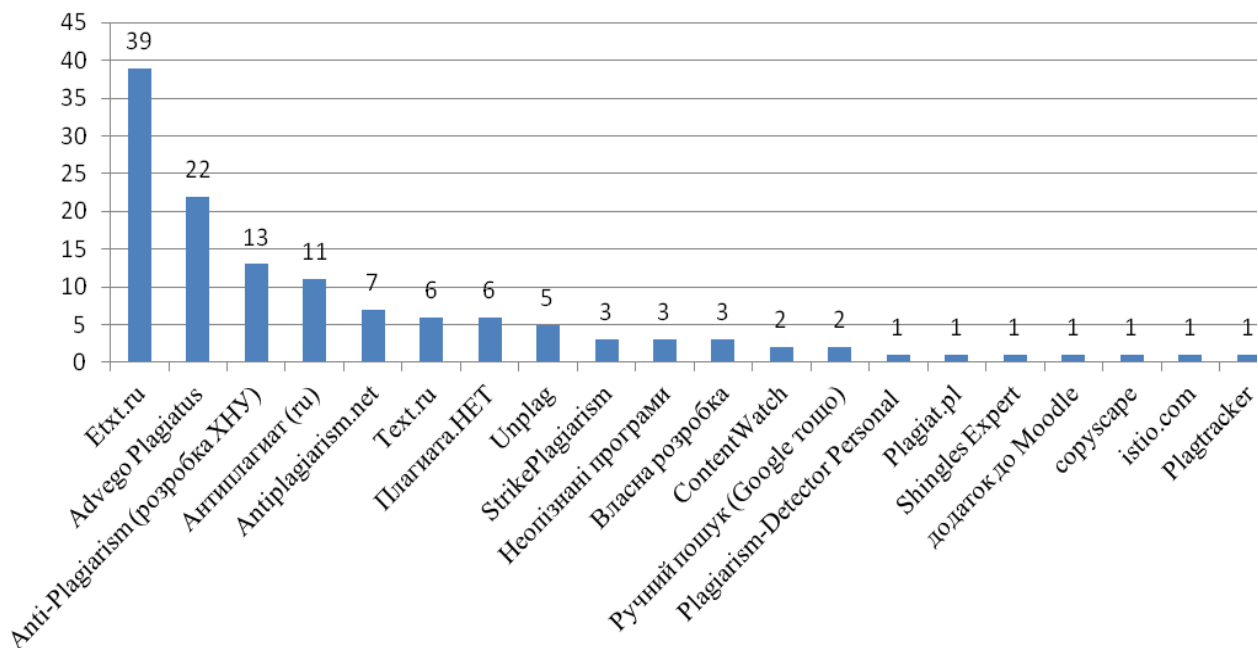
Серед тих, хто знайомий з деталями перевірки на плагіат, 48 (35% загальної кількості респондентів) користуються автоматичною перевіркою на плагіат за допомогою спеціальних програм, 34 (24,6%) – ручною (через пошукові ресурси), та ще 38 (27,5%) комбінують ці способи.

Діаграма 5. Практики перевірки робіт на плагіат

3.1.1. Вживання програмного забезпечення з перевірки плагіату

Загалом представники 86 ВНЗ стверджують, що в їхніх закладах практикується автоматизована перевірка робіт на плагіат. За переліком програм, що наводили респонденти, можна оцінити принаймні ступінь обізнаності в антиплагіатних програмах і оцінити їх популярність. Діаграма 6 демонструє, що найбільш популярними програмами є etxt.ru, Advengo Plagiatus (одна з перших програм на перевірку кирилических текстів), набуває популярності українська програма Anti-Plagiarism (розробка Хмельницького національного університету, що є популярною і серед закордонних ВНЗ), он-лайн сервіс перевірки на плагіат Antiplagiat.ru. За винятком останнього ці сервіси (програми) мають встановлюватись на комп'ютер та потребують реєстрації; у програми з etxt.ru є опція он-лайн перевірки, проте її функціонал значно більш обмежений за офлайн версію.

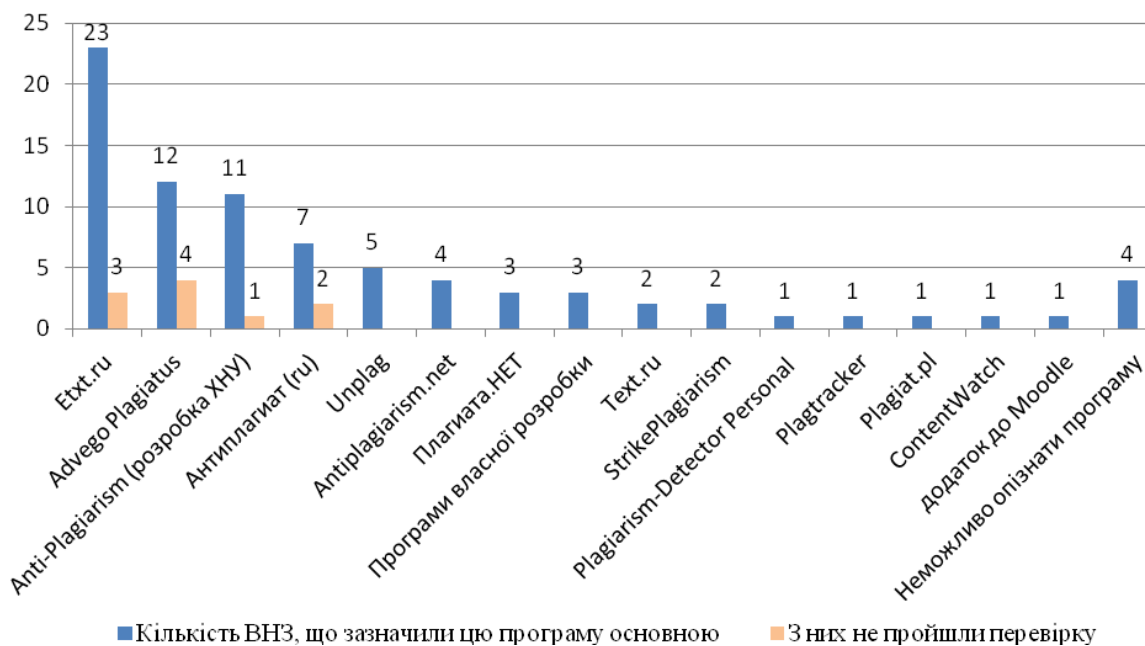

Діаграма 6. Антиплагіатні програми, що були згадані респондентами

Для того щоб перевірити, чи дійсно респонденти мали досвід використання програм, які вказують, було введено додаткові питання про переваги та недоліки програми, яку респондент найчастіше використовує, та стаж її використання. Оскільки перелік переваг та недоліків формувався на основі оглядових статей про антиплагіатні програми, і не всі з перелічених у статтях програм були згадані респондентами, кілька пунктів, зокрема «можливість перевіряти відскановані документи», виявились якісними фільтрами випадкових відповідей.

Варто зазначити, що певні труднощі виникли у зв'язку з популярністю слів «анти-плагіат» та «anti-plagiarism» у варіантах назв програми. Так, дві програми з назвами «антиплагіат» не були проідентифіковані як «Антиплагиат (ru)» оскільки характеристика одної вказувала на повноцінну комп'ютерну програму, а не он-лайн додаток; а друга зазначалась англійською та в перевагах мала відзначеною можливість працювати з відсканованими документами, що теж не є властивим для «Антиплагиат (ru)». Ці два випадки віднесено до категорії «Неможливо опізнати програму». Складнішою була ситуація з двома додатками, що мають назву «Anti-Plagiarism», українського та російського виробництва. У цьому випадку для додаткової ідентифікації було використано офіційний перелік користувачів української програми (хоч ми не виключаємо ймовірність того, що перелік застарілий і певні ВНЗ могли згадувати саме цю програму попри тимчасову відсутність в офіційному списку).

Загалом можна стверджувати, що найбільш популярною лишається програма etxt.ru; якщо виключити сумнівні відповіді, другою за популярністю стає Anti-Plagiarism (розробка ХНУ); третє місце посідає Advego Plagiatus. Окремо важливо відзначити, що, крім Хмельницького університету, ще 3 ВНЗ мають програми перевірки на плагіат власної розробки.

Діаграма 7. Основні програми, якими користуються ВНЗ для перевірки робіт на плагіат (та кількість ВНЗ, що не пройшли перевірку на знання функціоналу вказаних програм)

Для того щоб розглянути, які переваги та недоліки програм є важливішими для респондентів, ми вилучили відповіді, що не пройшли перевірку на відповідність зазначених переваг та недоліків функціоналу програм (аби оцінка ґрунтувалась на досвіді використання програм).

Діаграма 8. Рейтинг позитивних функцій антиплагіатних програм за оцінкою ВНЗ-респондентів

Головними перевагами є власне демонстрація відсотка унікальності тексту (що може бути використано як аргумент до зарахування чи не зарахування роботи), можливість завантажувати файли для аналізу (а не копіювати тексти в робоче вікно), надання посилання на сайти першоджерел та безкоштовність програми (якщо така опція передбачена).

Основними недоліками респонденти відзначають повільний процес перевірки робіт, обмеження обсягу тексту, який можна перевірити за один раз (обидві характеристики властиві швидше безкоштовним програмам). Також часто буває, що програма перевіряє унікальність слів, а не змістових одиниць (утім, це може статись і з провини людини, що перевіряє, але не достатньо добре розібралась з налаштуваннями програми, адже в найбільш популярних програмах ця проблема усувається регулюванням розміру фрагментів, на які розбивається текст).

Діаграма 9. Рейтинг недоліків антиплагіатних програм за оцінкою ВНЗ-респондентів

3.1.2. Загальні практики перевірки на плагіат

У тих 129 ВНЗ, що практикують перевірку на плагіат тим чи іншим чином, здебільшого за подібну перевірку відповідальними є наукові керівники (67% від тих ВНЗ, що практикують перевірку) та кафедри (39%) (діаграма 10). Наступний за популярністю блок тих, хто може перевіряти роботи на плагіат ($25 \pm 2\%$ – кожен варіант) – окремі викладачі (випадки, коли кожен викладач сам визначає, чи перевіряти на плагіат роботи студентів), видавничий відділ чи його аналог і відділ забезпечення якості освітньої діяльності чи його аналог. Серед відповідей «інше» фігурували інформаційно-технічний відділ, навчальний відділ, спеціалізовані вчені ради, працівники бібліотеки, спеціальна комісія з питань плагіату.

Діаграма 10. Підрозділи чи особи, що зазвичай здійснюють перевірку робіт на плагіат

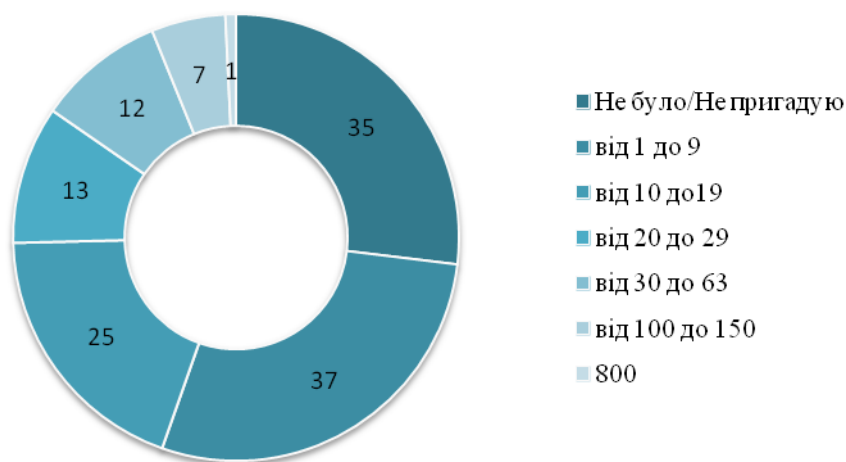
Найчастіше перевіряють кваліфікаційні роботи. Варто відзначити, що магістерські роботи у відповідях зазначали частіше за кандидатські та докторські дисертації (90% та 82% відповідно). Це дещо порушує загальне уявлення про те, що чим більш ускладненою і важливою для наукового визнання є робота, тим прискіпливіше варто перевіряти її на наукову новизну. Третім за популярністю типом матеріалів, що проходять перевірку, є бакалаврські кваліфікаційні роботи (67%), більше половини респондентів зазначили, що перевірку проходять і публікації в спеціалізованих виданнях (61%). Як можна побачити на діаграмі 11, у вищих не надто поширеною є практика перевірки на плагіат дрібніших робіт (від завдань проміжного контролю до перших курсових) та друкованих робіт вище за аспірантський рівень – монографій та навчальних посібників.

Ці дані свідчать про існування «зони перевірки» з 3 року бакалаврату по аспірантуру, у якій відсутності плагіату приділяється (або за уявленнями респондента має приділятися) більше уваги. Можливо, це сприйняття варто змінювати, оскільки те, що студенти почуваються в безпеці через відсутність контролю над плагіатом в пересічних роботах, і може призводити до запозичення ідей у кваліфікаційних роботах.

Діаграма 11. Матеріали, що зазвичай проходять перевірку на плагіат у ВНЗ-респондентах

Оцінка респондентами випадків виявлення плагіату у своїх ВНЗ дозволила поділити респондентів передусім на тих, хто мав досвід або знає від колег про випадки виявлення плагіату, і тих, хто не знає про такі випадки або не був напряму проінформований про них (ці респонденти вказували «0» таких випадків і склали 27% від загалу). В усіх консультаціях представник другої групи пояснював ситуацію так: *«Якщо випадки і були, то, напевно, завертались на рівні викладачів, яким намагались здати таку роботу, та подібні роботи мали переписуватись. Якби довелось вживати серйозніші заходи, роботи мали б проходити через мене [начальника навчального відділу], але жодного такого випадку за останні два роки не було»*. У 8 випадках подібні відповіді супроводжувались потенційними заходами, які мають застосовуватись у разі виявлення плагіату, але за відсутності фактичних прецедентів ці відповіді були виключені із загальної статистики по заходах, що вживались у випадку порушень.

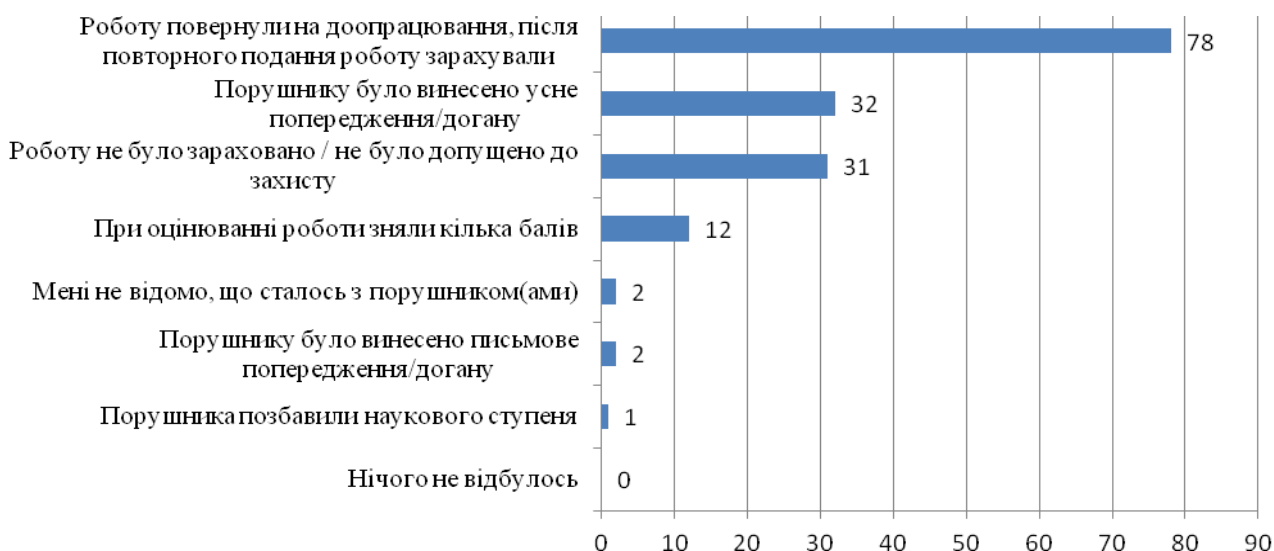
Діаграма 12. Кількість випадків виявлення плагіату в ВНЗ за останні два навчальні роки

У решті відповідей спостерігається розподіл на:

- поодинокі випадки (до 10, 29%)
- від 10 до 19 випадків (19%)
- кілька десятків (20-29, 30-63; 10 та 9 % відповідно)
- сотня і більше випадків (7%)

- один регіональний ВНЗ вказав 800 випадків, що може бути як надмірною чесністю, так і друкарською помилкою.

Усі, хто згадував випадки порушення, вказували певні заходи, які були застосовані до порушників (жоден респондент не відзначив, що «нічого не відбулось», утім двоє зазначили, що не знають, що відбулось далі). Результати показали, що зазвичай вживаються «м'які» заходи: 82% респондентів, що згадали випадки виявлення плагіату, зазначають, що робота поверталась на доопрацювання і зараховувалась після повторного подання; 34% вказують на те, що було висловлене усне попередження. Утім, останньому варіанту майже дорівнює (33%) більш суворий захід: деякі роботи не були зараховані чи допущені до захисту.

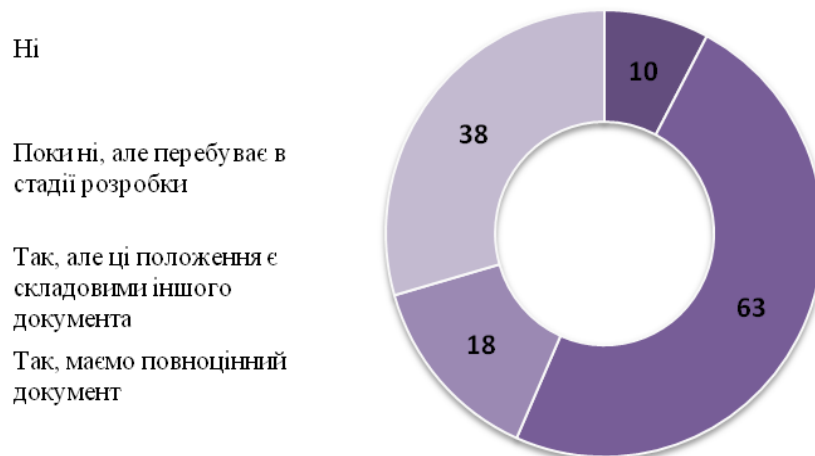
Діаграма 13. Заходи, що вживались при виявленні плагіату в роботах

Загалом можна побачити, що з усіх можливих способів відповідальності найбільш радикальний випадок позбавлення ступеня було згадано лише раз; і навіть письмове свідчення порушення згадувалось лише двічі. У розділі «інше» один раз було сказано про виключення викладача з ВНЗ унаслідок подібного випадку. Разом з тим у положеннях протидії плагіату крайнім заходом вказано виключення з вишу, яке ніхто не згадав у своїх відповідях щодо фактичних випадків.

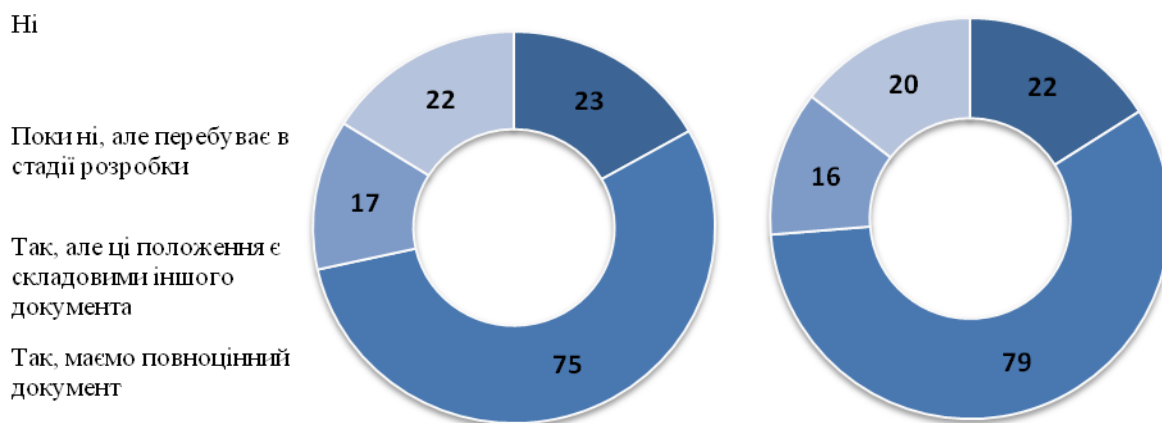
3.2. Нормативні документи

Наступний блок питань було присвячено наявності нормативних документів: положення протидії плагіату, кодексу честі студента, етичного кодексу викладача – та чи знаходяться ці документи в публічному доступі. Аби уникнути надання соціальної бажаності відповіді «так»,

було введено варіант відповіді «поки ні, але перебуває на стадії розробки». Діаграми 14-15 демонструють, що цей варіант відповіді дозволив багатьом ВНЗ уникнути відповіді «ні». У випадку положення протидії плагіату 49% респондентів скористались цим варіантом і лише 8% вказали «ні»; щодо кодексу честі – 55% та 17% респондентів відповідно; етичний кодекс має найменша кількість ВНЗ з опитаних – відповідно, на те, що він перебуває в розробці, вказали 58% респондентів, а просто «ні» відповіли 16%.

Діаграма 14. Наявність офіційного нормативного документа, що затверджує засади протидії плагіату

Діаграма 15. Наявність кодексу честі студента (ліворуч) та етичного кодексу працівника (праворуч)

Утім, якщо з відповідей на це питання можна описати відсутність подібних документів, то для того аби охарактеризувати їх наявність, необхідно додатково врахувати фактор наявності цих документів у публічному доступі (на сайтах ВНЗ). Реакцію на прохання надати посилання на документи у разі згадки про їх наявність можна умовно поділити на 4 груп:

- респондент дає посилання на документ або на розділ сайту з вказівкою, що шукати далі;
- респондент посилається на головну сторінку сайту ВНЗ без додаткових коментарів;

- респондент згадує назву або фізичне розташування документа без посилання на нього (тут зазвичай згадуються внутрішні сайти ВНЗ або наявність лише в друкованому вигляді);

- не-відповіді (відповіді, які не можна зарахувати як ті, що підтверджують наявність документа в публічному доступі):

- документ не опубліковано;

- документ готується до публікації і буде опубліковано в найближчому майбутньому (це дуже наближено до «перебуває у стадії розробки»);

- пропущене питання.

Таблиця 7. Наявність нормативних документів у публічному доступі

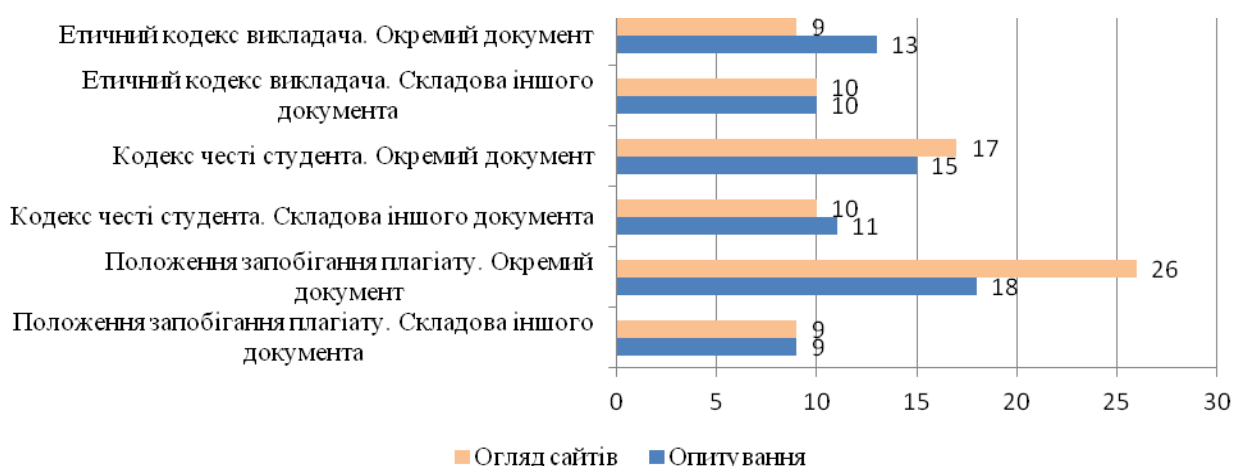
	Положення запобігання плагіату		Кодекс честі студента		Етичний кодекс викладача	
	Складова іншого документа	Окремий документ	Складова іншого документа	Окремий документ	Складова іншого документа	Окремий документ
Є посилання на документ або на розділ сайту з вказівкою, де шукати	9	18	11	15	10	13
Є посилання на основний сайт ВНЗ без додаткових вказівок	–	3	–	1	1	2
Є лише згадка про назву або фізичне розташування документа без посилання	9	11	5	2	4	1
Не опубліковано	–	2	–	1	–	1
Готується до оприлюднення	–	–	–	1	–	1
Відповідь відсутня	–	4	1	2	1	2
Загалом	18	38	17	22	16	20

Як можна побачити, половина документів, пов'язаних з положенням протидії плагіату, не є доступними для загалу. Частково ці документи поширюються внутрішньо, притому судячи з відкритих відповідей – здебільшого на викладацький склад. У таких випадках негативним наслідком подібних ситуацій стає недостатня поінформованість студентства щодо існування подібного положення, критеріїв, за якими визначається поняття плагіату та можливих санкцій для порушника. Теоретично за відсутності публічного положення протидії плагіату ці позиції мали б висвітлюватися в документі на кшталт кодексу честі студента. Ця таблиця демонструє, що з публічністю кодексів ситуація дещо краща.

Порівняння результатів цього етапу дослідження з результатами пошуку цих документів в публічному доступі на попередньому етапі вказує на дві важливі відмінності. Перша полягає в тому, що під час огляду сайтів було знайдено на 8 положень протидії плагіату більше, ніж стверджують самі ВНЗ. У одному з ВНЗ представник адміністрації вважав, що всі три документи є поза публічним доступом, притому попередній етап дослідження виявив зворотнє, що свідчить радше про недостатню поінформованість представника і, можливо, не дуже вдалий вибір респондента в цьому ВНЗ. Щодо решти 7 випадків – вони могли належати тим ВНЗ, що не заповнили опитування.

Другою відмінністю є різниця в чотири документи щодо окремого етичного кодексу викладача – респонденти вказали більше посилань, ніж було знайдено на першому етапі. Тут може бути два пояснення різниці: відмінності у варіантах того, яку назву дають подібному

документу у вишах, або ж те, що певні ВНЗ могли опублікувати такий документ після проведення першого етапу дослідження.

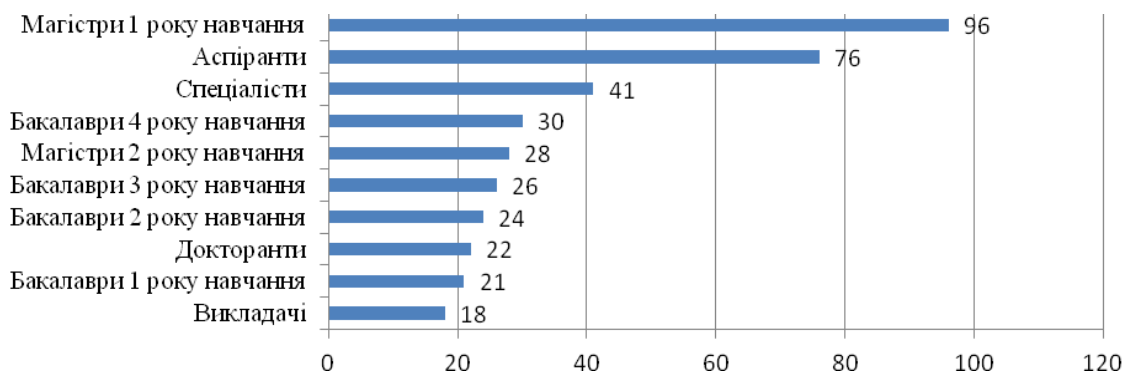

Діаграма 16. Порівняння результатів двох етапів дослідження щодо нормативних документів, які знаходяться в публічному доступі.

3.3. Курс академічного письма (основ написання наукових робіт)

Попри те, що під час пошуку по сайтах знайти інформацію щодо курсів академічного письма чи то основ написання наукових робіт було достатньо складно, 115 (84%) респондентів стверджують, що в їх ВНЗ подібний курс викладається, ще троє (2%) – що викладався якийсь час, але цього року немає, 18 опитуваних (13%) скористались «рятівним» варіантом «Поки ні, але перебуває на стадії розробки» і представник лише одного ВНЗ визнав, що такого курсу немає.

Курс академічного письма викладається або викладався в 118 ВНЗ, зокрема найчастіше у здобувачів рівня освіти вищого за бакалавра: магістрів 1 року навчання (81% від тих ВНЗ, у яких курс викладався), аспірантів (64%), дещо менше – у спеціалістів (34%). Цей факт видається дивним, оскільки навички академічного письма мали б стати у нагоді студентам ще з першого курсу бакалаврату.

Діаграма 17. Для кого викладається курс академічного письма у ВНЗ-респондентах

Наостанок варто згадати, що за винятком одного ВНЗ, де курс ведуть як місцеві викладачі, так і гостьовий викладач з іншого ВНЗ України, та одного ВНЗ, в якому курс читає гостьовий викладач з іншого українського вишу, в решті випадків (116) курс читають викладачі того ж ВНЗ.

Висновки

У результаті дослідження зібрано і систематизовано статистичні дані щодо існуючих практик запровадження принципів академічної доброчесності у державних і комунальних ВНЗ України III-IV рівня акредитації. Це дослідження було проведено в два етапи. На першому проводився огляд сайтів 172 ВНЗ щодо наявності кодексу честі студента й етичного кодексу викладача та пошук на сайтах 206 ВНЗ документів, що затверджують процедури запобігання плагіату; на другому етапі - опитування представників адміністрацій ВНЗ, у якому взяли участь 139 вишів з 186 запрошених.

Після завершення першого етапу дослідження на сайтах 27 ВНЗ було знайдено кодекси честі студента або його аналоги (що становить 15,5% генеральної сукупності) та на сайтах 19 ВНЗ – етичні кодекси викладача або його аналоги (11% від загальної кількості досліджених сайтів). Другий етап дослідження виявив більшу кількість етичних кодексів викладача або його аналогів, що знаходиться в публічному доступі – 23 кодекси. Крім цього, за твердженням представників ВНЗ, ще в 6 ВНЗ (щодо кодексу честі) та 5 ВНЗ (щодо етичного кодексу) ці документи існують у закритому доступі або в паперовому вигляді. Найбільш якісними змістовно виявились кодекси, які об'єднують в собі етичні засади для всіх учасників академічного процесу. Передусім це кодекс честі Національного університету «Київський політехнічний інститут» та його варіації для Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника та Таврійського державного агротехнологічного університету; цим кодексам дещо поступається за якістю «Морально-етичний мінімум» юридичного факультету Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича.

Аналізуючи зміст кодексів, окремо варто відзначити тенденцію як в кодексах честі для студентів, так і в кодексах честі для всіх представників академічної спільноти згадувати таку норму, як повага та толерантність до інших учасників академічного процесу. За новим законопроектом «Про освіту», ця норма є складовою академічної доброчесності викладача, але відсутня у визначенні академічної доброчесності студента. Хоч ця норма як вимога до студентів і не має очевидного зв'язку з оцінюванням успішності, утім її було б доцільно додати як ще один критерій академічної доброчесності студента, оскільки толерантність мала б бути двостороннім процесом.

Щодо положення протидії плагіату або документів, у яких вказані відповідні засади, перший етап дослідження виявив в публічному доступі 26 окремих документів (у той час як в опитуванні фігурувало лише 18) та обидва етапи показали наявність ще в 9 ВНЗ задокументованих засад протидії плагіату в інших оприлюднених установчих документах. Особливістю можна вважати те, що згідно з результатами опитування, така ж кількість як документів, так і складових інших документів розповсюджується в закритому форматі (на внутрішніх підсайтах вишів, через кафедри тощо) або в вигляді роздрукованих документів, передусім серед викладачів.

Найбільш поширеними практиками упередження плагіату для 135 вишів-респондентів опитування є інформаційна робота зі студентами; практичні заходи, що сприяють зменшенню плагіату в роботах, як-то: розбиття завдань на менші за обсягом, згадуються значно рідше. Представники 86 вишів стверджують, що в їх закладах практикується автоматизована перевірка робіт на плагіат. З них представники 10 ВНЗ не виявили достатньо знань функціонала наведених програм аби вважати, що вони активно їх використовують. Найбільш популярними програмами

для перевірки на плагіат є Etxt.ru; Advego Plagiatius та Anti-Plagiarism (розробка Хмельницького національного університету).

Загалом відповідальність за перевірку робіт на плагіат покладається на наукових керівників та кафедри; у випадку публікацій – на видавничий відділ. Перевірку проходять передусім магістерські дипломні роботи, на другому місці – кандидатські, на третьому – бакалаврські дипломні роботи. Представники 94 вишів згадали випадки вияву плагіату в роботах (кількість згаданих ситуацій варіюється), здебільшого такі випадки закінчуються вживанням «м'яких заходів» щодо порушників: поверненням роботи виконавцю і зарахуванням переробленої роботи після повторного подання; усними зауваженнями.

І насамкінець, більшість респондентів (115, 84%) вказують, що в їх ВНЗ викладається курс основ написання наукових робіт (чи то академічного письма), читають його здебільшого штатні викладачі ВНЗ у магістрів 1 року навчання (81% від тих ВНЗ, де курс викладався), аспірантів (64%), з певним відривом вказують спеціалістів (34%, але цей розрив більш ймовірно пов'язаний з тим, що спеціалісти є не в усіх ВНЗ).

З описом дослідження та його результатами можна детальніше ознайомитися за посиланням
.....

Перевірка сайтів ВНЗ. Методичні рекомендації.

Таблиця Excel в додатку.

У частині клітинок є функція заповнення відповіддю з випадючого списку, у такому випадку треба лише обрати той варіант, що найкраще характеризує ситуацію.

Інструкції до пошуку:

1. На сайті шукаємо розділ з документацією ВНЗ. Чи є там кодекс студента, кодекс честі, етичний кодекс.

2. Якщо таким чином документів не знайдено, ввести в пошук по сайту "кодекс честі", "кодекс студента", "етичний кодекс", "кодекс викладача".

3. Якщо і таким чином не знайдено – ведіть в Google назву університета та вищезгадані словосполучення.

Структура заповнення:

Кодекс честі

Наявність:

- Є повноцінний документ
- Є аналог, що має іншу назву, але за змістом підходить
- Є в формі символічної присяги на посвяті чи невеликої брошури
- Немає (принаймні у публічному доступі)

Якщо є – то заповнити питання по змісту самого кодексу або його аналога:

- Зміст (кількість згадуваних маркерів за категоріальною сіткою)
- Чи є визначення ключових понять (етичної поведінки/чесності/порядності)

Питання в тому, чи є в тексті кодексу чітке визначення загальних маркерів, які наведені в попередньому питанні.

- Чи прописана відповідальність (покарання за порушення)
- Хто вирішує, чи було порушено кодекс

В останню графу додати посилання, за яким було знайдено кодекс. Текст кодексу зберегти в файл MS Word (згодом туди ж додати і текст етичного кодексу за наявності) який назвати аббревіатурою чи назвою вишу та зберегти в папці «кодекси» або зберегти на комп'ютер файл у .pdf форматі.

Етичний кодекс викладача

Визначити наявність:

- Є повноцінний документ
- Складові іншого документа (якого саме?)
- Є аналог, що має іншу назву, але відповідає за змістом
- Немає (принаймні у публічному доступі)

Якщо є – то заповнити питання по змісту самого кодексу або його аналога:

- Зміст (кількість згадуваних маркерів за категоріальною сіткою)
- Визначення ключових понять (етичної поведінки/чесності/порядності)
- Чи прописана відповідальність (покарання за порушення)
- Хто вирішує, чи було порушено кодекс

Додати посилання на кодекс чи його аналог, скопіювати текст у файл MS Word або зберегти на комп'ютер файл у .pdf форматі.

Процедури протидії плагіату

Для пошуку процедур протидії плагіату:

- шукати в пошуку по сайту за словами «плагіат», «плагіату»;
- якщо нема – у розділі Нормативні документи пошук положення протидії плагіату (або його аналогів);
- якщо нема – перевірки положень про організацію навчального процесу та положень про відділ забезпечення якості освітньої діяльності (або їх аналогів) на згадування слова «плагіат», «чесність», практик перевірки на плагіат та використання антиплагіатних програм;
- якщо і так нема – в системі пошуку Google ввести назву університету та «плагіат».

Процедури протидії плагіату:

- Опубліковані на сайті окремим документом («Політика протидії плагіату» тощо)
- Опубліковані на сайті як частина іншого документа (якого саме?)
- Згадуються в розділі наукових видань у вимогах до публікацій
- Згадуються лише за базою даних користувачів системи Антиплагіат (але нема прямих згадок на сайті)
- Побіжно згадуються
- Немає (принаймні публічних згадок)

Якщо по тексту не можна визначити, чи використовуються певні процедури, вказати «побіжно згадується». Якщо є можливість зрозуміти, хто саме відповідає за перевірку на плагіат, вказати відповідального у відповідній графі.

Форма представлення кодексу честі студента та його аналогів, перелік ВНЗ

	Повноцінний документ	Брошура (2-3 текстові частини)	Простий короткий перелік	Розділ в іншому документі
Окремий кодекс честі студента	- Запорізька державна інженерна академія - Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана - Криворізький національний університет - Національний авіаційний університет - Національний університет «Одеська юридична академія» - Чернівецький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету	- Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара - Миколаївський національний аграрний університет - Харківський державний університет харчування та торгівлі - Херсонський державний університет - Херсонський національний технічний університет	- Донбаська державна машинобудівна академія - Житомирський державний технологічний університет	-
Складова загального кодексу честі (норми якого поширюються на всіх представників академічної спільноти)	- Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу - Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут» - Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника - Таврійський державний агротехнологічний університет	-	Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка	Дніпропетровський університет митної справи та фінансів
Аналог кодексу честі студента з іншою назвою	- Національний університет «Києво-Могилянська академія» - Одеська національна академія зв'язку ім. О. С. Попова	- Київський національний торговельно-економічний університет - Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка	-	-
Складова загального аналогу кодексу честі	- Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця - Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича	-	Київський університет імені Бориса Грінченка	Чернігівський національний технологічний університет
Загалом	14	7	4	2

Оцінка змісту кодексів честі студента та їх аналогів

Назва ВНЗ	Загальні принципи					Самостійність виконання завдань					Повага до авторського права			Зміст загалом
	Чесність (широке)	Добросовісність	Порядність	Етична поведінка	Загалом	Не використовувати сторонню допомогу при складанні іспитів	Самостійно виконувати навчальні завдання	Чесність (при виконанні робіт..)	Не надавати допомогу в здійсненні актів академічної нечесності	Загалом	Поважати результати чужої наукової праці	Не вдаватись до плагіату	Загалом	
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»	5		2	1	8	3	3	3	1	10	3	2	5	23
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника	5	1	1	1	8	3	3	3	1	10	3	2	5	23
Таврійський державний агротехнологічний університет	5		2	1	8	3	3	3	1	10	3	2	5	23
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича	4		1	4	9	3		3	2	8	1	1	2	19
Чернівецький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету	4	1	3	1	9	1	1	1		3			0	12
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця	2			3	5	1	1	1	1	4		1	1	10
Дніпропетровський університет митної справи та фінансів	3	1		3	7			1		1		1	1	9
Національний університет «Києво-Могилянська академія»	1	1		2	4		1	1	2	4	1		1	9
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана	1	3		1	5	1		1		2			0	7
Запорізька державна інженерна академія	1			1	2	3	1			4			0	6
Національний університет «Одеська юридична академія»	3		1	2	6					0			0	6
Національний авіаційний університет	1				1	2	1	1		4		1	1	6
Одеська національна академія зв'язку ім. О.С. Попова	1				1	2	1	1		4		1	1	6
Криворізький національний університет	1		1	1	3					0		1	1	4
Херсонський державний університет	2				2				1	1	1		1	4
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу	1			2	3					0			0	3

Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка	2	1			3					0			0	3
Чернігівський національний технологічний університет	1	1			2					0			0	2
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара	1		1		2					0			0	2
Херсонський національний технічний університет		1			1			1		1			0	2
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка					0			1		1			0	1
Київський університет імені Бориса Грінченка	1				1					0			0	1
Донбаська державна машинобудівна академія	1				1					0			0	1
Миколаївський національний аграрний університет				1	1					0			0	1
Харківський державний університет харчування та торгівлі	1				1					0			0	1
Київський національний торговельно-економічний університет					0					0			0	0
Житомирський державний технологічний університет					0					0			0	0

Форма представлення етичного кодексу викладача та його аналогів, перелік ВНЗ

	Повноцінний документ	Брошура (2-3 текстові частини)	Простий короткий перелік	Розділ в іншому документі
Окремий етичний кодекс викладача	• Криворізький національний університет • Національний авіаційний університет • Національний університет біоресурсів і природокористування України	• Миколаївський національний аграрний університет • Харківський державний університет харчування та торгівлі	-	-
Складова загального етичного кодексу (норми якого поширюються на всіх представників академічної спільноти)	• Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу • Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут» • Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника • Таврійський державний агротехнологічний університет	-	• Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка	• Дніпропетровський університет митної справи та фінансів
Аналог етичного кодексу викладача з іншою назвою	• Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара • Херсонський державний університет	• Донбаська державна машинобудівна академія	-	• Національний університет «Києво-Могилянська академія»
Складова загального аналогу етичного кодексу	• Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця • Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича	-	• Київський університет імені Бориса Грінченка	• Чернігівський національний технологічний університет
Загалом	11	3	2	3

Оцінка змісту етичних кодексів викладача та їх аналогів

Назва ВНЗ	Загальні принципи					Толерантність та справедливість				Контроль та пропагування академічної чесності			Повага до авторського права			Зміст загалом
	Чесність (широке)	Добросовісність	Порядність	Етична поведінка	Загалом	Повага до учасників академічного процесу, толерантність	Забезпечення рівноправності	Не надавати допомогу в здійсненні актів академічної нечесності	Загалом	Пропагування принципів академічної чесності серед студентів	Контроль за нечесною поведінкою студентів та колег	Загалом	Поважати результати чужої наукової праці	Не вдаватись до плагиату	Загалом	
Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут»	4	2	2	2	10	2	7	1	10	2	1	3	3	2	5	28
Таврійський державний агротехнологічний університет	4	2	2	2	10	2	7	1	10	2	1	3	3	2	5	28
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника	4	2	1	2	9	2	7	1	10	2	1	3	3	2	5	27
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича	4		1	7	12	2	6	2	10		1	1	1	1	2	25
Національний університет біоресурсів і природокористування України	5		1	7	13	5	4		9			0	1	1	2	24
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу	2	1		1	4	3	6	1	10		3	3			0	17
Криворізький національний університет	1	2	1	3	7	3	4		7		1	1		1	1	16
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара	3	1	1	2	7	3	4		7		1	1			0	15
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця	2		1	2	5	3	4		7			0		1	1	13
Національний авіаційний університет	1	2		1	4	3	3		6		2	2			0	12
Дніпропетровський університет митної справи та фінансів	3	1		2	6	3			3		1	1		1	1	11
Харківський державний університет харчування та торгівлі	3		1	1	5	3	1		4		1	1			0	10
Донбаська державна машинобудівна академія		1	1		2	1	2		3	1	1	2			0	7

<i>Херсонський державний університет</i>	1	1	1	2	5	2			2			0			0	7
<i>Чернігівський національний технологічний університет</i>	1	1	1	2	5	1			1			0			0	6
<i>Миколаївський національний аграрний університет</i>	2	1		1	4	1			1			0			0	5
<i>Київський університет імені Бориса Грінченка</i>	1				1	3			3			0			0	4
<i>Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка</i>	2	1			3	1			1			0			0	4
<i>Національний університет «Києво-Могилянська академія»</i>				1	1	1			1			0			0	2

Перелік ВНЗ III-IV рівня акредитації, яким було надіслано запрошення на участь в опитуванні і які не взяли участь в опитуванні

Місто	Назва ВНЗ
м. Київ	Академія муніципального управління
м. Київ	Державний економіко-технологічний університет транспорту
м. Київ	Державний університет телекомунікацій
м. Київ	Київська державна академія водного транспорту імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного
м. Київ	Київський державний інститут декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука
м. Київ	Київський національний університет культури і мистецтв
м. Київ	Київський університет права Національної академії наук України
м. Київ	Міжгалузева академія управління
м. Київ	Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв
м. Київ	Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури
м. Київ	Національна музична академія України імені П.І. Чайковського
м. Київ	Національний медичний університет імені О.О. Богомольця
м. Київ	Національний транспортний університет
м. Київ	Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ	Український державний університет фінансів та міжнародної торгівлі
м. Київ	Університет менеджменту освіти
м. Дніпропетровськ	Дніпропетровська державна медична академія
м. Кривий Ріг	Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського
м. Жовті Води	Інститут підприємництва «Стратегія»
м. Дніпропетровськ	Придніпровська державна академія будівництва та архітектури
м. Дніпропетровськ	Український державний хіміко-технологічний університет
м. Житомир	Житомирський національний агроєкологічний університет
м. Ужгород	Закарпатський державний університет
м. Запоріжжя	Запорізький державний медичний університет
м. Мелітополь	Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
м. Івано-Франківськ	Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
м. Білі Церква	Білоцерківський національний аграрний університет
м. Кіровоград	Кіровоградський національний технічний університет
	Луганський державний медичний університет
	Луганський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Львів	Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
м. Львів	Львівська державна фінансова академія
м. Львів	Львівська національна академія мистецтв
м. Львів	Українська академія друкарства
м. Одеса	Одеський державний аграрний університет
м. Одеса	Одеська національна академія зв'язку ім. О.С. Попова
м. Одеса	Одеський національний морський університет
м. Одеса	Одеський національний університет імені І.І. Мечникова
м. Полтава	Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка
м. Суми	Сумський державний педагогічний університет ім. А.С. Макаренка
м. Суми	Українська академія банківської справи Національного банку України
м. Кременець	Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка
м. Харків	Луганський національний аграрний університет
м. Харків	Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»
м. Харків	Національний фармацевтичний університет
м. Харків	Харківська гуманітарно-педагогічна академія
м. Хмельницький	Хмельницький університет управління та права